

7/15248

ACILE-SÖRRE!

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0.11.00.00-610 2036
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-15248)

040796

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 05/07/2010 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-24304 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL'a ait 7/15248 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ekte sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ÇETİN SOYSAL'IN 7/15248 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Tersaneler Bölgesi Altınova Yalova adresinde faaliyet gösteren Yalova Altınova Tersane Girişimcileri San. Tic. A.Ş. unvanlı işyerinde, 04/07/2008-27/10/2008 tarihinde iş müfettişleri Selçuk Karamalak ile Orhan Bakmaz tarafından müşterek olarak işin yürütümü yönünden yapılan genel teftişlerde tespit edilen ve giderilmesi istenilen noksanlık ve aykırılıklar, hukuki dayanakları ile aşağıda belirtilmiştir.

Buna göre raporda;

“a) Asıl işveren-alt işveren ilişkisi açısından:

Denetime konu şirkete ortak olan ve bölgedeki işyerlerinde faaliyette bulunan tüm alt işverenlerin, yaptığı iş itibarıyla asıl işverenin işini, aynı mahalde ve asıl işverenin işçisi ile birlikte yaptığı, yapılan işte “işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren iş” olmadığı, iş alan işverenlerin, alt işverenlik vasıfları taşımadığı, bu sebeple taraflar arasında kurulan alt işveren-üst işveren ilişkisinin 4857 sayılı İş Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen düzenlemeye uygun olmadığı, sadece ekonomik nedenlerle ve yasal düzenlemelerden/yükümlülüklerden kurtulmak amacıyla kurulan bir ilişki olduğu ve bu ilişkide alt işveren olarak nitelendirilen işçilerin; ücret, fazla çalışma ücreti, genel tatil ücreti, hafta tatili izni ve ücreti, yıllık ücretli izin, sigorta, sendikal hak gibi anayasa ve kanunlar ile korunan haklarını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

b) İş sözleşmesi; İşçilerle iş sözleşmesinin yapıldığı ancak işçilere bir suretinin verilmediği tespit edilmiştir.

c) Ücret Hesap Pusulası; İşyerinde çalışan işçilere aylık ücret ödemelerine mukabil ücret hesap pusulası verilmediği tespit edilmiştir. 4857 sayılı İş Kanunun 37 nci maddesi uyarınca hesap pusulası verilmesi gerekmektedir. Ayrıca ücret hesap pusulalarının işçilere ödenen gerçek ücretler üzerinden düzenlenmesi gerekmektedir.

d) Çalışma Belgesi; İşyerinde çalışıp da ayrılmış olan işçilere çalışma belgesi düzenlenmemektedir. Ancak, 4857 sayılı İş Kanununun 28 nci maddesi uyarınca verilmesi gerekmektedir.

e) Yıllık Ücretli İzin; İşyerinde yıllık izinle ilgili mevzuata uygun kayıt tutulmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 4857 sayılı İş Kanununun 53 üncü madde ve devamında düzenlenen hükümlere göre hizmet süresi bir yıldan beş yıla kadar olanlara 14 gün, beş yıldan fazla ve on beş yıldan az olanlara 20 gün, 15 yıl ve daha fazla olanlarla 26 gün olarak düzenlenerek ve yıllık ücretli izin dönemine rastlayan hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil günlerinin izinlere ilave edilerek ve yıllık ücretli izinlerini kullanan işçilere bu izin dönemine ilişkin ücretlerinin izne başlamadan önce peşin olarak veya avans olarak verilerek düzenlenmesi gerekmektedir. İşyerinde kullanılan yıllık ücretli izinlere hafta tatili günlerinin ayrıca eklenmediği, birkaç işçiye yıllık ücretli izin kullandırılmadan ücretinin ödendiği belirlenmiştir.

f) Çalışma Süresinin Belgelenmesi; İşveren Çalışma Süreleri Yönetmeliğinin 9 uncu maddesi uyarınca işçilerin çalışma sürelerini uygun araçlarla belgelemek zorundadır.

g) Postalar Halinde Çalışma; Güvenlik bölümünde çalışanların postalar halinde çalışma yaptıkları, gece postalarında çalışanların listesi ile sağlık raporlarının İstanbul Bölge Müdürlüğüne iletilmediği ve işyerinde işçilerin görebilecekleri ilan tahtasına asılmadığı, vardiyaaların sabit olduğu tespit edilmiştir.

h) Ulusal Bayram ve Genel Tatil Çalışması ve Ücreti; İşyerinde danışma görevlilerinin vardiyasının denk geldiği ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalıştıklarını, ayrıca bir ücret ödenmediği tespit edilmiştir. 4857 sayılı İş Kanunun 47 nci maddesi uyarınca bu ücretlerin işçilerin işe giriş tarihleri dikkate alınarak ödenmesi gerekmektedir.

Ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışılması için işçilerin onayının alınmadığı tespit edilmiştir. Çalışma yapılacak ise 4857 sayılı İş Kanununun 44 üncü maddesi uyarınca işçilerin onayının alınması gerekmektedir.

1) Fazla saatlerde çalışma ve ücreti işyerinde danışma görevlilerinin (altı kişi) iki vardiya halinde çalıştıklarını vardiyaların 08:30-17:00/17:00-08:30 saatleri arasında olduğu, 17:00-08:30 saatleri arasında çalışan danışma görevlilerinin ertesi gün 08:30'a kadar dinlendikleri, vardiyaların sabit olduğu, vb. hususları tespit edilmiştir. Buna göre 17.00-08.30 vardiyasında bir işçinin bazı haftalarda 3 gün, bazı haftalarda 4 gün çalıştığı anlaşılmıştır. Bu vardiyada toplam günlük çalışma 1 saatlik ara dinlenmesi çıktıktan sonra 14,5 saattir. Bu şekli ile haftada 4 gün çalışılan dönemde $14,5 \times 4 = 58$ saatlik çalışma mevcuttur. Buna göre de yasal 45 saatin üstünde 13 saat haftalık fazla mesai var olup gece bekçilerinin işe giriş tarihleri dikkate alınarak fazla mesai ücretleri hesap edilerek 4857 sayılı İş Kanununun /41 inci madde uyarınca yüzde 50 zamlı olarak bordrolaştırılarak ödenmesi gerekmektedir. Fazla çalışmalar için işçi muvafakatleri alınmamıştır, alınması gerekir.”

hususlarına yer verilmiştir.

Adı geçen müfettişler tarafından yapılan denetimler sonucunda tespit edilen noksan hususların işverenlere tebliğ edilerek giderilmesi yönünde süre verilmiş ve bunu takiben işyerlerinde kontrol teftişi yapılması önerilmiştir. Ayrıca iş mevzuatının dışında tespit edilen noksan hususlar için ilgili Kurumlara (Maliye Bakanlığına, Bayındırlık Bakanlığına ve Denizcilik Müsteşarlığına) yazılı olarak ihbar yapılması istenilmiştir.

Söz konusu tersane işyerlerinde işin yürütümü yönünden yapılan genel teftişlerde tespit edilen eksiklik ve aykırılıkların giderilip giderilmediğine ilişkin 2010 yılı Mart ayında kontrol teftişleri yapılmış olup bu teftişler sonucunda idari para cezası uygulanan işyerlerinin unvanları ile 4857 sayılı İş Kanununun ihlal edilen maddelerine ilişkin ceza maddeleri ve tutarları aşağıda gösterilmiştir.

<u>İşyeri Unvanı</u>	<u>İhlal Edilen Kanun Maddesi</u>	<u>Uygulama İdari Para Cezası Tutar</u>
1- Sefine Tersanecilik A.Ş	4857/2-36, 32, 41, 60, 63, 92	41.086,00 TL
2- Ezgi Gemi Yat. End.Ltd.Ş.	4857/32, 41, 60	11.814,00 TL
3- Botek Denizcilik Ltd. Şti	4857/37, 60, 63	1.622,00 TL
4- İstanbul Gemi İnşa Ltd.Ş.	4857/60	179,00 TL
5- Altıntaş Mermer Ter.A.Ş	4857/32, 41, 46, 47	40.932,00 TL
6- Naci Selimoğlu Deniz A.Ş	4857/28, 32, 37, 41, 47	15.088,00 TL
7- Yalova Altınova Ter. Gir.A.Ş.	4857/28, 32, 41	8.796,00 TL
8- Seltaş Denizcilik A.Ş.	4857/32, 37, 41, 44, 47	12.738,00 TL
9- Gulf Marine Ltd. Şti.	4857/32, 41,	24.881,00 TL
10 Özata Yat Ltd.Şti	4857/32, 41, 59, 63, 69, 73	28.015,00 TL
11 Gimsa Gemicilik Ltd.Şti	4857/59,	537,00 TL
12 Atlas Güvenlik Ltd.Şti.	4857/32, 41, 59, 63, 69, 73	27.478,00 TL
13 Işıl Yemek İçecek Ltd.şti.	4857/92	9.157,00 TL
TOPLAM		222.323,00 TL

Bölgede hepsi faal olmamakla beraber 39 adet tersane işyeri bulunmaktadır.

Yalova Tersanelerinde toplam 1.391 işçi çalışmakta olup bu işçilerden 852'si taşeron firmalarda çalışmaktadır.

Yalova tersaneler bölgesinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden 2010 yılı Nisan ayında Baş İş Müfettişi Çetin Ürüt ve İş Müfettişi Murat Gürsoy tarafından genel denetim yapılmış olup bu denetimlere ilişkin bilgiler aşağıdadır.

TERSANE ADI	Üretim Durumu	Teftiş/Rapor Bilgileri		
		Teftiş Tarihi	Rapor Tarihi	Sonucu
Sefine denizcilik	Faal	27/04/2010	03/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Yalova gemi	Gayrifaal	27/04/2010	04/05/2010	Gayrifaal
Teskon dizayn	Gayrifaal	27/04/2010	03/05/2010	Gayrifaal
Altınova tersanesi	Gayrifaal	22/04/2010	18/05/2010	Gayrifaal
Aykın tersanesi	Gayrifaal	22/04/2010	27/05/2010	Gayrifaal
Çakırlar tersanesi	Faal	20/04/2010	20/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Kocatepe tersanesi	Faal	21/04/2010	21/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Altıntaş tersanesi	Faal	26/04/2010	25/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Cemre tersanesi	Faal	21/04/2010	24/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Girgin kale tersanesi	Gayrifaal	20/04/2010	20/05/2010	Gayrifaal
Gulf marine tersanesi	Gayrifaal	19/04/2010	17/05/2010	Gayrifaal
Yaşarsan tersanesi	Üretim tamamlanmış yeni sipariş yok	20/04/2010	18/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Beşiktaş tersanesi	Faal	27/04/2010	27/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi
Türkoğlu tersanesi	Üretim tamamlanmış yeni sipariş yok	22/04/2010	24/05/2010	Noksanlıkların Derhal giderilmesi

Ayrıca, işin yürütümü yönünden 2010 yılı Mart ayında kontrol teftişleri yapılmıştır.

Bakanlığımızca 4857 sayılı İş Kanununun ve bu Kanun uyarınca çıkarılan Alt İşverenlik Yönetmeliğinin ilgili maddelerinin uygulanması bakımından, gemi inşa sektöründe yapılan işlerden hangilerinin mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler olduğunun belirlenmesine yönelik olarak gerek iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerekse işin yürütümü yönünden teftişe yetkili 7 iş müfettişinden oluşan bir komisyon kurulmuş olup 2010 yılı Mayıs ayında tersaneler bölgesinde görevlendirilen bu müfettişler çalışmalarını tamamlayarak raporlarını sunmuşlardır. Buna ilişkin rapor inceleme aşamasındadır.

Bakanlık olarak tersanelerde meydana gelen iş kazaları ve ölümlerin önlenmesi amacıyla bir çok eğitim, bilinçlendirme ve saha çalışmaları yapılmakta ve bunun yanında soruna kalıcı çözümler getirilmesi amacıyla mevzuatla ilgili de bir çok çalışma gerçekleştirilmektedir. Taşeronlaşmayla ilgili yapılan yasal düzenlemeler de bu çalışmaların içinde yer almaktadır.

Bu kapsamda, 26/05/2008 tarih ve 26887 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile konuyla ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Yayınlanan Kanunun alt düzenleme çalışmaları kapsamında alt işverenlik ilişkisinin kurulması, bildiri ve tescili hakkında yönetmelik; 27/09/2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu kapsamda tersanelerdeki taşeron uygulamasındaki aksaklıklar da göz önünde bulundurularak asıl işveren-alt işveren ilişkileri düzenlenmiş ve disipline edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca 89/391/EEC sayılı çerçeve direktife karşılık gelen İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin Danıştay tarafından iptali sonrasında, anılan direktif ile ILO’nun 155 ve 161 sayılı sözleşmelerinin gereklerini tam olarak karşılayacak bir yasal yapının oluşturulabilmesi için İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun taslağının hazırlanmasına yönelik çalışmalar 2005 yılında başlatılmıştır. Tüm çalışanları kapsayacak şekilde tasarlanan bu taslak, sosyal tarafların görüşünün alınmasını müteakip 2008 yılı Aralık ayında Başbakanlığa gönderilmiştir.

Söz konusu Kanun Tasarısı Taslağı ile getirilecek yeni düzenlemelerden biri de asıl işverenin alt işverenin işçilerine karşı o işyeriyle ilgili olarak kanundan doğan yükümlülüklerden alt işverenle birlikte sorumlu tutulması olacaktır.

Yalova tersaneler bölgesinde denetim yapan iki iş müfettişi yaptıkları denetimler sırasında bir müşavirlik şirketinin lehine çaba gösterdikleri yönünde işlemin oluşmasına sebep olmaları, görev ve yetkilerini aşmaları nedeniyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 25 inci maddesinin “b” bendinin “a” fıkrasındaki “.....görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, ...kusurlu davranmak” fiiline uyan tutum ve davranışlarından dolayı, anılan müfettişlerin geçmiş hizmetleriyle ilgili olarak haklarında düzenlenen gizli sicil raporları dikkate alınarak, aynı maddenin “ortak hükümler” bölümünün 2 nci paragrafı uyarınca “uyarma cezası” ile tecziyeleri uygun bulunmuştur.

Anılan 2 müfettişin kızığa çekilmesi söz konusu olmayıp, diğer müfettişlere verildiği şekilde görev verilmeye devam edilmektedir. Baş Müfettişlik kadrolarına atama yapılmasında yeterli süre, kadro/derece/kademe ve kıdeme sahip olduğu anlaşılan adı geçen müfettişlerden birinin 29/03/2010 tarih ve 2010/191 sayılı müşterek kararname ile Baş İş Müfettişliğine ataması yapılmıştır.

